

CHET TILINI O'QITISHDA FLIPPED CLASSROOM, BLENDED LEARNING VA COMMUNICATIVE LANGUAGE TEACHING METODLARINING SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA INTEGRATSIYASI

G`offorova M.G.

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti. Talaba

Alimxanova N.

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti. O'qituvchi
mohlaroygaffarova@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada chet tilini o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar — Flipped Classroom, Blended Learning va Communicative Language Teaching kabi metodlarini sun'iy intellekt bilan integratsiyasi yoritiladi. Tadqiqotda ushbu metodlarning o'zaro uyg'unlashuvi orqali o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirish samaradorligini oshirish imkoniyatlari va sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni va ularning samaradorligi ko'rib chiqiladi. Mazkur yondashuvlar o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish va kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan. Shuningdek, ushbu metodlarning integratsiyasi orqali ta'lim sifatini oshirish mumkinligi ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, Flipped Classroom, Blended Learning, CLT, chet tilini o'qitish, integratsiya, zamonaviy metodlar

Kirish: Bugungi rivojlanib borayotgan davrda chet tillarini o'rganish jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Globallashuv jarayonida xorijiy tillarni bilish insonlarga yangi imkoniyatlar yaratadi. Shu sababli zamonaviy pedagogik yondashuvlarni qo'llash zarurati ortib bormoqda.

An'anaviy o'qitish metodlari esa ko'pincha o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini to'liq shakllantirishda yetarli natija bermaydi. Flipped Classroom, Blended Learning va Communicative Language Teaching metodlari bugungi kunda keng qo'llanilmoqda. So'nggi yillarda ta'lim tizimiga joriy etib borilayotgan raqamli texnologiyalar, xususan, sun'iy intellekt (AI) ni ushbu metodlar bilan integratsiya qilish ta'lim jarayonini individuallashtirish, baholashni avtomatlashtirish va o'quvchilarning faolligini oshirish imkonini beradi.

Mazkur maqolaning maqsadi — sun'iy intellektga uyg'unlashgan yondashuvni taklif etishdan iborat.

Flipped Classroom metodining ahamiyati: Flipped Classroom modeli an'anaviy ta'limdan farqli ravishda o'quvchini dars jarayonida faol ishtirok etishga undaydi. Bu metodda nazariy materiallar oldindan uy sharoitida video darslar, elektron platformalar yoki sun'iy intellekt asosidagi ilovalar orqali o'rganiladi. Dars vaqtida esa o'qituvchi ko'proq amaliy mashqlar, muhokama va muammoli vaziyatlarni yechishga e'tibor qaratadi. Sun'iy intellekt bu jarayonda o'quvchining xatolarini avtomatik tahlil qilib, individual tavsiyalar beradi. Masalan, til o'rganishda grammatik xatolarni aniqlab, aynan o'sha mavzuga mos qo'shimcha mashqlar taklif qiladi. Bu esa individual yondashuvni kuchaytiradi va o'qish samaradorligini oshiradi.

Blended Learning yondashuvi: Blended Learning yondashuvi an'anaviy va raqamli ta'limning uyg'unlashgan shaklidir. Bu modelda o'quvchilar bir qismi darsni auditoriyada, qolgan qismini esa onlayn platformalarda o'rganadi. Sun'iy intellekt texnologiyalari bu jarayonni yanada samarali qiladi, chunki u o'quvchilarning

faoliyatini real vaqt rejimida kuzatadi. Masalan, qaysi mavzuda qiynalayotganini aniqlab, avtomatik ravishda qo'shimcha resurslar (video, test, mashqlar) taqdim etadi. Natijada har bir o'quvchi o'z tezligida va o'z darajasida o'qish imkoniga ega bo'ladi. Blended learning — bu shunchaki darsning bir qismini kompyuterda o'tish degani emas. Bu o'quvchi uchun eng qulay sharoitni yaratish hisoblanadi. Tasavvur qiling, har bir o'quvchining idrok qilish tezligi har xil: kimdir mavzuni bir marta eshitishda tushunsa, kimdir uni qayta-qayta ko'rib chiqishi kerak. Sun'iy intellekt (AI) aynan shu yerda o'quvchiga "hamroh" bo'ladi.

• **Shaxsiy o'sish trayektoriyasi:** AI o'quvchining onlayn platformadagi harakatlarini kuzatib boradi. Agar o'quvchi matnli ma'lumotdan ko'ra videoni yaxshi o'zlashtirayotgan bo'lsa, tizim unga ko'proq vizual resurslar taklif qiladi. Bu "aqli tizim" o'quvchini zerikdir qo'ymaydi va unga o'zi istagan tezlikda harakat qilishga imkon beradi.

• **O'qituvchi — endi nazoratchi emas, mentor:** Aralash ta'lim muhitida o'qituvchi vaqtini doimiy tekshirish va bir xil narsani takrorlashga sarflamaydi. AI yig'ib bergan tahlillar orqali o'qituvchi sinfdagi har bir bolaning "og'riqli nuqtasi"ni biladi. Masalan, u darsga kirganidayoq kimga yordam kerakligini aniq bilib, vaqtini faqat jonli muloqot va murakkab masalalar yechimiga yo'naltiradi. Bu esa darsning insoniy qiymatini oshiradi.

Communicative Language Teaching metodining roli: Communicative Language Teaching metodining asosiy maqsadi — o'quvchilarni real kommunikativ vaziyatlarda erkin va to'g'ri muloqot qila olishga o'rgatishdir. Bu yondashuvda til faqat qoidalar to'plami sifatida emas, balki aloqa vositasi sifatida o'rgatiladi. Sun'iy intellekt asosidagi chatbotlar, virtual suhbat tizimlari va ovozli assistentlar orqali o'quvchilar real dialogga yaqin mashqlar bajaradi. Bu esa ularning talaffuz, tezkor javob berish va so'z boyligini rivojlantiradi. Natijada o'quvchi real hayotiy vaziyatlarga tayyor bo'ladi. CLT metodining markazida muloqot turadi. Ko'p holatlarda auditoriyada talabalar soni ko'pligi sababli har bir talaba bilan muloqot qilishga vaqt yetmaydi. Sun'iy intellekt bu muammoni quyidagicha hal qiladi:

• **Nutqiy amaliyot:** *ChatGPT*, *Claude* yoki *Character.ai* kabi sun'iy intellekt modellari o'quvchi bilan istalgan mavzuda real vaqt rejimida muloqot qila oladi. Bu o'quvchida nutqiy to'siqlarni (language barrier) yengishga yordam beradi.

• **Xatolarni oniy tuzatish:** AI o'quvchining nutqini tahlil qilib, nafaqat grammatik, balki talaffuz va intonatsiya xatolarini ham o'sha zahoti ko'rsatib beradi.

Metodlar integratsiyasi va sun'iy intellektning roli: Flipped Classroom, Blended Learning va Communicative Language Teaching metodlari alohida qo'llanganda ham samarali, biroq ularni integratsiya qilish ta'lim jarayonini yanada tizimli va natijador qiladi. Bu yondashuvda Flipped Classroom nazariy bilimlarni mustahkamlashga, Blended Learning ta'limni moslashuvchan tashkil etishga, CLT esa amaliy muloqotni rivojlantirishga xizmat qiladi. Natijada o'qitish jarayoni "o'rganish – mashq qilish – muloqot" ketma-ketligi asosida yaxlit tizimga aylanadi. Sun'iy intellekt esa ushbu jarayonda yordamchi va muvofiqlashtiruvchi vosita sifatida ishlaydi. U o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilib, individual tavsiyalar beradi va o'quv jarayonini moslashtiradi. Shuningdek, AI avtomatik baholash, xatolarni aniqlash va qo'shimcha mashqlar berish orqali o'qitish samaradorligini oshiradi. Natijada ushbu integratsiya ta'limni an'anaviy yondashuvdan ko'ra individual, moslashuvchan va samarali tizimga aylantiradi.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy ta'lim tizimida innovatsion metodlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Flipped Classroom, Blended Learning va Communicative Language Teaching metodlarini sun'iy intellekt bilan integratsiya qilish o'quv jarayonini samarali

tashkil etishga yordam beradi. Bu esa o'quvchilarning bilim darajasini oshirish, mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish va ularning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Jonathan Bergmann, Aaron Sams. *Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day*. ISTE, 2012
2. Richards, J. C. – *Approaches and Methods in Language Teaching*
3. Bergmann, J., Sams, A. – *Flip Your Classroom*
4. Graham, C. R. – *Blended Learning Systems*
5. Internet manbalari (zamonaviy ta'lim platformalari)